

Kontrollenheten
Håkan Jonsson

Klassningsverksamheten 2002

Under året har ett flertal projekt bedrivits med syfte att förbättra verksamheten.

Förbättrad årsrapport

Traditionsenligt publiceras statistik från klassificeringskontrollen per kalenderår genom denna rapport. Det kan dock vara sista året rapporten har denna utformning. Statens jordbruksverk (SJV) klassificeringsråd har beviljat medel till ett arbete som syftar till att göra rapporten mer lättläst och enklare att ta fram. Arbetet ska utföras av Eva Wiklund, Sveriges Lantbruksuniversitet. Förhoppningen är att ett program ska finnas där man strax efter nyår ska kunna trycka på utskriftsknappen och därefter omgående kunna distribuera en rapport som i utseende och innehåll åtminstone närmar sig våra nordiska kollegors eleganta presentationer.

Ny utrustning för svinklassificering

En projektgrupp har under året arbetat med att ta fram en ny HGS-koordinator eftersom reservdelarna till den gamla som pliktskyldigt tickat på i nästan tjugo år nu börjar tryta. Samtidigt kommer statistikrapporteringen att moderniseras via telefonmodem så att pappershanteringen minimeras och kontrollen underlättas. Utsättningen av den nya utrustningen kommer att kombineras med en obligatorisk kursrunda för alla svinklassificerare.

Arbetet med att kunna utnyttja autofomutrustningen fortgår. Tidigare svårigheter att få autofomens kommunikation att fungera ihop med Swedish Meats nya datasystem och att säkerställa att den erhållna köttprocenten hamnar på rätt slaktkropp är nu lösta. Efter att byte av upphängningssystem från krok till galge är genomfört kommer en ny styckningsomgång att genomföras där alla aktuella instrument som exempelvis späckkikare, HGS och Autofom kommer att kalibreras på samma grismaterial. Innan detta moment genomförs bör dock det arbete som utförs av en arbetsgrupp utsedd av EU-kommissionen som har namnet EUPIGCLASS slutföras. Denna grupp har i uppdrag att strikta upp regelverk och rutiner vad gäller den dissektion som ska utföras. Detta är ett viktigt arbete som ska säkerställa att dissektionsförsök i olika EU-länder utförs exakt lika så att klassificeringen i alla EU-länder blir jämförbar och tillförlitlig som grund för till

exempel handel med slaktkroppar i hela unionen. Svensk representant i EUIPIGCLASS-projektet är Ingemar Hansson, Sveriges Lantbruksuniversitet.

Automatisk nötklassificeringsmaskin

Under ledning av Bengt Johansson, Swedish Meats har den tyska utrustningen VBS2000 utvärderats. Utrustningen har nu programmerats med hjälp av ett större material som tagits fram under ledning av Göte Säll, SJV. Av utvärderingen framgår att maskinen anger klasser på en säkerhetsnivå som motsvarar den nivå som dagens subjektiva system klarar. Dock återstår en del förbättringsarbete vad gäller fettklassificeringen för att nå upp till dagens säkerhetsnivå. Detta arbete kommer att utföras i samarbete med Norsk Kjøtt som också testar en maskin i Trondheimstrakten. Kommissionens arbete med att ta fram ett regelverk för officiellt godkännande av klassificeringsmaskiner fortsätter. De resultat som kom från EU-testen i Östtyskland där sju klassificerare från olika länder klassade 900 kroppar kompletteras nu med material från olika länder. I november kom ett reviderat förslag från kommissionen där man överraskande hade skärpt kraven på fettgrupperingen. Då kritiken mot denna del i förslaget därefter varit stark förväntas kommande år ett förslag med lägre krav på fettgrupperingen. Då maskinerna åtminstone teoretiskt sett sinsemellan bör vara om möjligt något mer lika vad gäller nivåer borde man kunna tillåta något högre spridningstal än vad som framkommer vid oberoende tester av nuvarande subjektiva system.

Färgskalor kalv

Det projekt som drivits av Anders Eriksson, SJV med att ta fram objektiva hjälpmedel för att mer lika kunna dela in kalvslaktkropparna i färggrupper har under året slutförts. Ett antal holländska skalor har köpts in och delats ut till de slakterier som slaktar kalv.

Putsning av slaktkroppar

Arbetet med att ta fram blanketter och broschyrer vad gäller putsning av slaktkroppar har avslutats under året. Projektledare har varit Göran Larsson, SJV och en engelsk version av broschyren har utarbetats. Denna version utlovades till kommissionen i samband med inspektionen av klassificeringsverksamheten i Sverige året innan. Kommissionen var då kritisk till hur olika putsningsreglerna följdes. Under året har samtliga större slakterier inspekterats och samtliga slakterier har två gånger passerat inspektionen med godkänt resultat. Några slakterier fick göra kompletterande utbildningsinsatser och upprätta förnyade inspektionsprotokoll innan de klarade sig över den ribba som klassificeringsrådet fastställt för respektive detalj i putsningsarbetet. SJV kommer att fortsätta att minst två gånger per år genomföra putsningskontroll vilket av erfarenhet visat sig nödvändigt för att vi för de svenska slakterierna ska uppnå den nivå som kunnat konstateras vid slakteribesök i olika EU-länder.

Kategoriindelning

Under året gjordes några förändringar i kategoriindelningen. Dilamm slopades som officiell kategori och kategorin ungtjur delades upp i ungtjur under två år och yngre tjur för resterande del. Bakgrunden var att EU-kommissionen ansåg att införandet av en databas för nöt nu borde vara klart i alla EU-länder och att man därför kunde använda databasen i stället för att bedöma förbening i tornutskottens spetsar som grund för gränsdragning mellan EU:s grundkategori A= Ungtjur och B=Tjur vilken även tidigare definierats vara då djuret uppnått två års ålder. Tankar har även förts fram i klassificeringsrådet att man på samma sätt med hjälp av centrala djurdata-basen CDB skulle kunna införa åldersgränser vid gränsen mellan ungtjur och ko, yngre tjur och tjur samt kanske även vad gäller kalvsortimenten. Tankar finns också på att hitta enklare gränsdragningsregler mellan får och lamm. Även om man här inte kommer att få hjälp av en individuell fårdata-bank så kanske det av EU krävda djurpasset vid förflyttning skulle kunna utgöra den officiella grunden för denna gränsdragning.

Kontrollredovisning

Kontroll har utförts i enlighet med EG:s minimikrav, två kontrollbesök per kvartal för de 23 större slakterierna kompletterat med ytterligare ett besök per kvartal på de allra största slakterierna. De små kontrollslakterierna 36 stycken och renkontrollslakterierna 27 stycken kontrolleras minst en gång per år. Totala antalet kontrollbesök under 2002 var 323 st varav 282 gällde nötkreatur med i medeltal 45 kontrollerade slaktkroppar. Åtta kontrollbesök har lett till vidare åtgärder som återbesök samt vidareutbildning av berörd klassificerare. Protokollen från klassificeringsinspektionerna. Kan sammanfattas i följande tabeller.

Funna avvikelser vid bedömning av klass (i procent och antal)

År 2002	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot
Avvikelse													
-3								0.1	0.1	0.1			
-2				0.1			0.2		0.1				
-1	6.0	6.0	4.4	6.2	5.4	6.0	7.7	5.3	5.9	5.7	6.0	6.1	5.9
0													
+1	8.8	9.1	6.8	10.2	10.5	8.0	10.5	10.7	8.5	8.7	11.5	9.6	9.5
+2		0.1			0.1	0.1				0.1	0.6	0.1	
0.1													
+3													
Antal	1630	1225	869	1432	985	813	954	1176	1640	1159	1422	677	13982

Funna avvikelser vid bedömning av klass (i procent och antal)

År 2002	Jan	Feb	Mar	Apr	Maj	Jun	Jul	Aug	Sep	Okt	Nov	Dec	Tot
Avvikelse													
-3	0.1												
-2	1.1	0.2		0.1		0.1		0.1	0.2		0.1		2
-1	12.1	14.6	11.3	10.2	8.8	10.7	9.4	8.9	9.3	9.0	9.9	9.9	10.4
0													
+1	7.7	7.7	6.4	10.3	10.6	9.0	9.2	10.1	9.3	9.6	8.9	9.3	9.0
+2	1.0				0.2			0.2	0.2		0.1		0.1
+3					0.1		0.1			0.1	0.1	0.2	
Antal	1630	1225	869	1432	985	813	954	1176	1640	1159	1422	677	13982

Svinklassificering

Under 2002 slaktades omkring 3 miljoner slaktsvin och i kontrollrapporterna har redovisats resultat från 3,036 miljoner slaktkroppar från 21 slaktlinjer (20 slakterier). Mer än 85 procent av grisarna slaktades på de 8 största slakterierna.

Resultaten från den löpande kontroll som utförs av Jordbruksverkets inspektörer redovisas inte i denna rapport. Inspektörerna har rapporterat att tack vare noggrann förebyggande service och uppmärksamma klassificerare har inga allvarliga problem uppstått under året. I de fall instrument uppvisat problem har de bytts ut så att ekonomiska problem kunnat undvikas.

I den bearbetning som utförts med veckorapporterna som grund har inga o-normala avvikelser upptäckts. Fördelningen av mätresultaten, både för fettmått och muskelmått, överensstämmer med den fördelning som erhållits under tidigare år. Varje veckorapport för samtliga slaktlinjer har analyserats med avseende på enskilda mått och beräknad köttprocent och inte i något fall har avvikelser från förväntad variation noterats. I skattningsprogrammet för beräkning av köttprocent utnyttjas standardvärden då instrumentet inte erhåller godkända mätvärden. Antal gånger som de utnyttjas ger ett bra mått på hur systemet fungerar. Under 2002 utnyttjades standardvärde för fettmått 1, 108 gånger, för fettmått 2, 170 gånger och för muskelmåttet 8995 gånger. Med hänsyn till att mer än 3 miljoner slaktkroppar klassificerats är antalet utnyttjade standardvärden helt försumbar och visar på hur säkra instrumenten är och hur säkert de används.

Resultaten vecka för vecka för varje slakteri ger också en indikation på om mät-rutiner utförs på ett felaktigt sätt. Mätning på fel mätpunkt på slaktkroppen identifieras dels genom avvikelser mellan de två fettmåten (ligger normalt inom intervallet 1,5 – 3,5 m.m.), dels om det blir stora skillnader mellan närliggande veckor. Avvikelser mellan fettmåten har föranlett åtgärd vid några tillfällen. Som slutsats efter ingående genomgång av kontrollrapporter kan konstateras att

instrumenten (Hennessy Grading Probe) fortfarande efter 19 år fungerar utan problem.

Resultaten visar också att mätningarna utförs på korrekt sätt. Producenter och ”marknad” kan känna förtroende för klassificeringssystemet.

Tabell 1. Resultat från klassificeringen av svinslaktkroppar under 2002

	Antal	Fettmått 1	Fettmått 2	Muskelmått	Köttprocent
Hela Sverige	3 166 683	13,7	16,0	54,0	57,0
Slakteriområden					
Norra	84 029	14,1	16,0	52,9	56,6
Västra	771 869	13,1	15,6	52,7	57,2
Östra	752 957	13,9	16,2	55,5	57,2
Södra	1 557 828	13,7	16,1	54,4	57,1
Ägargrupper					
Producentkoop.	2 216 869	13,4	16,1	55,6	57,4
Privatägda	949 814	13,9	16,0	52,9	56,7

Produktionsstatistik

I tabell 1 redovisas genomsnittliga resultat för de linjära fett- och muskelmåtten och den beräknade köttprocenten. Den genomsnittliga köttprocenten för alla slaktkroppar i hela Sverige var 57,0 % under 2002. Det är 0,13 procentenheter lägre än under föregående år och förklaras av att fettmåttet vid sista revbenet ökat med 0,26 mm från 13,45 till 13,71 m.m. En skillnad med 1 m.m. i fettmått motsvarar 0,85 procentenheter i köttprocent. Förändringen är inte densamma i hela Sverige, i östra området har båda fettmåtten ökat samtidigt som muskelmåttet minskat. Eftersom benprocenten är i stort sett densamma vid olika köttprocent betyder det motsvarande förändring i mängden fettvävnad. Det är sannolikt flera samverkande faktorer, som är orsak till den svagt negativa utvecklingen i slaktsvinens vävnadsinnehåll under året. Det är möjligt att en varm sommar och att intensiteten i utfodringen ökat har medfört ökad fettansättning. Slaktkroppar har haft samma genomsnittliga vikt både under 2001 och 2002. Resultat från nyligen genomförda försök på SLU med olika slaktvikter visade att ökningen i ryggfettets tjocklek är mindre än 1 m.m. vid 10 kg ökning i vikt. Det betyder att variationen i slaktkroppsvikt bör ha litet inflytande på fettmåtten inom det aktuella viktsintervallet. Det innebär samtidigt att man kan öka slaktvikten utan att det får stora negativa effekter på köttprocenten. En ökad slaktkroppsvikt har positiv betydelse för produktionsekonomin.

Det kan vara värt att nämna att köttprocenten ligger flera procentenheter högre i västeuropeiska länder som Frankrike och Belgien (omkring 60 %). Även Danmark rapporterar högre köttprocent. Ur biologisk synpunkt bör det vara möjligt att öka köttinnehållet utan negativa effekter på kvalitet eller produktionsekonomi. Den biologiska gränsen ligger sannolikt i området 65 till 70 procent kött.

Godkända svinslaktkroppar rapporterade till SLAKT

2002 Galt

<u>Region</u>	<u>Antal</u>
Syd	1027
Nord	57
Öst	566
Väst	527
Hela landet	2177

2002 Unggris

<u>Region</u>	<u>Antal</u>
Syd	2732
Nord	159
Öst	1900
Väst	1753
Hela landet	6544

2002 Sugga

<u>Region</u>	<u>Antal</u>	<u>Kött%</u>
Syd	30349	57,2
Nord	1680	55,7
Öst	10926	56,0
Väst	15371	56,3
Hela landet	58326	56,7
Privat	15873	56,8
Förening	42453	56,6

2002 Unggalt

<u>Region</u>	<u>Antal</u>	<u>Kött%</u>
Syd	16024	58,0
Nord	574	57,4
Öst	10515	57,5
Väst	8976	57,7
Hela landet	36089	57,8
Privat	5309	57,5
Förening	30780	57,8

2002 Ungaugga

<u>Region</u>	<u>Antal</u>	<u>Kött%</u>
Syd	3257	57,8
Nord	319	57,7
Öst	5215	58,1
Väst	3508	58,0
Hela landet	12299	58,0
Privat	3202	58,3
Förening	9097	57,9